

De stille revolutie van de Rockacademie

Jan van der Plas Er was nogal wat scepsis, eind jaren negentig bij de introductie van de Rockacademie. Is die argwaan overwonnen, en hebben de studenten een plek weten te veroveren in de Nederlandse popwereld?

‘Een beroepsopleiding voor popmuzikanten, is dat werkelijk nodig?’ De vraag werd veel gesteld aan de initiatiefnemers Gerard Boontjes en Bertus Borgers, toen ze in september 1999 onder de hoede van Fontys Hogescholen van start gingen met de Rockacademie. Een opleiding die niet geïnitieerd werd vanuit het onderwijs, maar vanuit de muziekindustrie. De opleiding in Tilburg was de eerste in haar soort, zowel nationaal als internationaal, dus de vraag was te verwachten. Vanuit de conservatoria bijvoorbeeld, die concurrentie vreesden in de slag om de eerstejaarsstudenten. Vanuit de popjournalistiek, die haar object tot dan toe alleen van de buitenkant bekeek en enigszins verbaasd was dat er bij het maken van popmuziek zoveel kwam kijken. Maar ook uit ‘eigen’ kring. ‘Een hbo voor popmuzikanten, dat is toch echt niét rock-’n-roll!’, kon je in veel interviews in de muzikantenvakbladen lezen.

Probleem voor de Rockacademie was natuurlijk dat het op zijn minst vier jaar zou gaan duren voordat de eerste studenten zouden afstuderen en er iets zinnigs te zeggen zou zijn over het welslagen van de opleiding. Maar het geluk hielp een handje. Enkele studenten van het allereerste jaar maakten deel uit van de band Krezip, die in de zomer van 2000 op Pinkpop stond en vervolgens naar de top van de hitparade schoot met het liedje *I Would Stay*. Een van de uitgangspunten bij de initiatiefnemers was geweest dat niet zij, maar de studenten de ambassadeurs zouden worden. Sneller dan gedacht bleek dat zo te werken. Vooral zangeres Jacqueline Govaerts bleek een perfecte ambassadrice voor de opleiding. Vanaf dat moment hoefde de Rockacademie niet zozeer het waarom uit te leggen, maar was de boodschap: ‘Pas op! Dit is geen pretopleiding, maar een volwaardige hbo en dus hard werken!’

Gemengde beroepspraktijk

Inmiddels zijn we bijna een decennium verder en heeft de Rockacademie aan belangstelling nog altijd geen gebrek. Jaarlijks vragen zo'n 1200 belangstellenden een informatiepakket aan en proberen er 400 daadwerkelijk toegelaten te worden. Dat kan op de volgende disciplines: Zang, Gitaar, Bas, Drums, Keyboards, DJ/dance-producer, Rap en Songwriting.

De eerste selectieronde is schriftelijk. Potentiële studenten sturen hun muziek op, plus een formulier waarop ze aangeven wat hun vooropleiding is en wat ze eventueel al binnen de muziekwereld hebben bereikt. Uiteindelijk worden zo'n 150 gegadigden uitgenodigd voor een auditie en een gehoortest. Getalenteerde muzikanten die niet beschikken over voldoende vooropleiding (havo, vwo of mbo met bve-kwalificatieniveau 4) kunnen meedoen aan een speciale test om te beoordelen of ze toch in staat zijn een hbo-opleiding te volgen. Na de toelatingsexamens vinden 60 tot 70 studenten een plaats in het eerste jaar van de opleiding.

In dit propedeusejaar krijgen de studenten uiteraard uitgebreid onderwijs op hun instrument. Dit wordt aangevuld met muziektheorie, mu-

'Pas op!
Dit is
geen
pret-
opleiding,
maar
een vol-
waardige
hbo'

ziekgeschiedenis, technologie, communicatie, onderwijskunde en de zakelijke kant van het vak. Na het tweede jaar kiezen studenten een afstudeerrichting. Hiervoor worden vier keuzerichtingen aangeboden, die nauw aansluiten op de beroepsprofielen zoals die in het werkveld voorkomen: *Music* (artiest, band met eigen muziek, sessiemuzikant, songwriter); *Education* (eigen lespraktijk, docent muziekschool, bandcoach); *Business* (artiestmanager, boeker, organisator) en *Communication and technology* (studiotchnicus, producer).

Bij elk van deze keuzerichtingen vormt het muzikantschap een flink onderdeel van het onderwijsprogramma. Deze opzet vloeide voort uit een lange reeks gesprekken met vertegenwoordigers uit alle geledingen van de popmuziek, die de initiatiefnemers hielden voordat de opleiding van start ging. Hieruit kwam naar voren dat popmuzikanten doorgaans, zeker gemeten over een langere duur, er een gemengde beroepspraktijk op nahouden. De combinatie van spelen in een band en een parttimebaan als docent komt veel voor. Ook vinden veel actieve muzikanten een deel van de week emplooi in de infrastructuur van de popmuziek: bij een management, boekingskantoor, podium of geluidsverhuurbedrijf. De specialisatie in combinatie met het muzikantschap bereidt hen voor op die gemengde beroepspraktijk.

De Rockacademie leidt op tot Bachelor of Music. Studenten die zich specialiseren in Education krijgen onder bepaalde voorwaarden ook de bevoegdheid om op vakspecialistische opleidingen (muziekscholen en popopleidingen in mbo en hbo) onderwijs te verzorgen.

Vraaggericht opleiden

Van meet af aan is de Rockacademie uitgegaan van een model van vraaggericht opleiden. Elke student brengt een set vaardigheden en inzichten mee, die zoveel mogelijk op maat moeten worden uitgebouwd richting een beroepsprofiel.

Hieraan ten grondslag lag ook toen al competentiegericht denken. Hiermee liep de Rockacademie vooruit op het competentiegestuurde opleiden dat de laatste jaren zijn intrede in het hbo heeft gedaan. In aansluiting op het landelijke profiel voor de hbo-musicus onderscheidt de opleiding een negental competenties:

Visie en creativiteit: de muzikant toont visie en creativiteit in zijn (muzikale) producten en de processen die daaraan voorafgaan; *Communiseren en analyseren*: de muzikant analyseert processen, producten en situaties en communiceert professioneel; *Samenwerken*: de popmuzikant werkt interdisciplinair, resultaatgericht en effectief samen aan beroepsproducten; *Het ambacht*: de popmuzikant beschikt over een breed scala aan kennis en vaardigheden in zijn discipline, zodanig dat hij zich als professional in de voor hem relevante beroepssituaties kan profileren; *Onderzoeken*: de popmuzikant doet zelfstandig onderzoek naar diverse kwesties in verschillende contexten; *Positioneren*: de popmuzikant beschikt over en maakt gebruik van een beroepspecifiek netwerk en positioneert zijn activiteiten en producten in de relevante werkerterreinen; *Ondernemen*: de activiteiten en producten van de popmuzikant zijn marktgericht en hij heeft voldoende zakelijk inzicht en organisatorische en administratieve vaardigheden om een gemengde beroepspraktijk te voeren; *Methodisch en reflectief handelen*: de popmuzikant stelt realistische doelen, heeft een planmatige aanpak, kan goede constructieve feedback geven en kan (op basis van ontvangen feedback) reflecteren op het eigen beroepsmatig handelen; *Innoveren*: de popmuzikant heeft een visie op nieuwe productiewijzen, producten, diensten en markten en vertaalt deze visie naar concrete activiteiten en producten.

Studiepunten worden toegekend op basis van assessments. Hierbij wordt een digitaal portfolio beoordeeld waarin de student bewijsmateriaal heeft verzameld om te kunnen aantonen

dat hij een bepaalde competentie tot een bepaald niveau heeft verworven. Dit kan een beoordeling zijn van een onderwijsmodule die is gevolgd, een verslag van een serie bandrepetities, maar ook muzikale producten zoals een cd, een clip of een optreden. Deze laatste assessments worden beoordeeld door experts vanuit het vak.

In het eerste jaar ligt de nadruk nog voor een belangrijk deel op het muzikantschap. Studenten besteden het merendeel van hun tijd aan hun vaardigheden op hun instrument en het ontwikkelen van muzikale producten. Naarmate de studie vordert, verschuift het accent meer richting de specialisatie.

Onderdeel van het programma vormt een minor, een keuzevak dat studenten elders binnen de Fontys Hogeschool doorlopen. Te denken valt aan vakken als creatief management, onderwijskundige contexten en kunst, cultuur & onderzoek. De student kiest het keuzevak zelf, maar moet ook aangeven hoe dit vak bijdraagt aan zijn bachelorcompetenties.

Formule gekopieerd

Nu, acht jaar verder, valt er ook iets te zeggen over de inpassing in het hbo en de acceptatie van de opleiding in het werkveld. Kenmerkend voor de Rockacademie zijn de oriëntatie op popmuziek en het uitgaan van een gemengde beroepspraktijk. Daarbij vormt de exploitatie van muziek en het daarbij gebruikmaken van massamedia een vanzelfsprekend en integraal onderdeel van het onderwijs. Deze formule is, al dan niet aangepast, intussen op vele plekken gekopieerd. De conservatoria in Enschede, Amsterdam en Rotterdam startten hun eigen popafdeling, met een grotendeels vergelijkbaar curriculum. In Leeuwarden verscheen een Academie voor Popcultuur, met onder meer ook een muzikantenopleiding. Ook op mbo-niveau kent Nederland intussen diverse popopleidingen, bijvoorbeeld de Herman Brood Academie en Pop & Sounddesign in Utrecht.

Jan van der Plas

is docent Muziekmanagement aan de Rockacademie en auteur van onder meer *De Muzikantengids*

Steeds vaker zien we op deze opleidingen ook oud-studenten van de Rockacademie als docent.

Hard cijfermateriaal over de acceptatie van de Rockacademie in het werkveld is nog niet voorhanden. Het onderzoek naar het wel en wee van de oud-studenten is net gestart. Maar er zijn wel al goede indicatoren. Van meet af aan is de Nederlandse muziekwereld nauw betrokken geweest bij de opzet van de opleiding. De Professional Response, een grote bijeenkomst op 8 november 2000, waarbij vertegenwoordigers vanuit alle geledingen van de popmuziek (en ook onderwijs en overheid) werden uitgenodigd om te reageren op het tot dan toe ontwikkelde onderwijs binnen de opleiding, mag uniek in zijn soort genoemd worden. Dit leverde met veel *decision makers* uit het veld een tot op de dag van vandaag doorlopend gesprek op over de inhoud van de opleiding.

Dat het draagvlak voor de Rockacademie breed is, blijkt onder meer uit de lijst van bedrijven en instellingen waar studenten hun derdejaarsstage lopen. Met de nodige platenmaatschappijen (Universal, Sony BMG, Play It Again Sam, Excelsior Recordings), poporganisaties (Nationaal Pop Instituut, VNPF, BRAM), bandwedstrijden (Grote Prijs

van Nederland), boekingskantoren (Maxanter, Bureau Vis, Agents After All, Paperclip), podia (Melkweg, Nighttown, De Groene Engel, P60), festivals (Mundial) en vele muziekscholen en facilitaire bedrijven worden geledingen van de Nederlandse popindustrie gedekt.

Maar de Rockacademie is voor alles een muzikantenopleiding. Het meest in het oog springen natuurlijk zij die een succesvolle carrière met eigen werk hebben weten op te bouwen: leden

Veel muzikanten combineren spelen in een band met een parttimebaan

van Krezip, maar ook van After Forever, Bagga Bownz, Chocolate Puma, The Gathering, Intwine, Jeremy's, Relax, R.O.O.O.M, Ruby Q, Stream Of Passion, Woost en XYP. Solisten als Stevie Ann, Björn B, Cilvaringz, Skiggy en Danny Vera en succesvolle sessiemuzikanten als Lesley van der Aa (Jan Smit), Willem Bakker (Kim-Lian), DJ Hardwell, Eva Jane Smeenk (André Hazes, Corry Konings). Allemaal namen die met regelmaat figureren in de hitparade, de albumlijst en/of de concertagenda. Bij het moment van schrijven van dit artikel staat de groep Leaf, die volledig bestaat uit studenten aan de Rockacademie, in de toptien met *Wonder Woman*. De omvang van deze lijst, afgezet tegen het geringe aantal van 160 bekostigde plaatsen die de Rockacademie te bieden heeft, lijkt de conclusie te rechtvaardigen dat zich vanuit Tilburg een kleine revolutie heeft voltrokken. Anno 2007 zijn de (oud-)studenten van de Rockacademie in de Nederlandse popmuziek in elk geval alom aanwezig.